

Rozmeri Basic

Između poganstva i kršćanstva: preobrazba i simbolika krilatoga grifona

Ovaj se članak bavi ulogom krilatoga grifona, hibridne životinje poznate od 3. tisućljeća prije Krista. Kroz različita razdoblja nekoliko je izabranih prikaza s grifonima preneseno iz poganske ikonografije nezapadnih kultura, u skladu s različitim potrebama onodobnih mecena i političkih vođa. Razvojem kršćanstva među brojnim su primjerima dvije simbolične uloge grifona postale istaknute na temelju romansirano zapisa o nebeskome letu Aleksandra Velikog i motiva „gospodara životinja“. Prvi poznati opis grifona pojavio se u Grčkoj tijekom 7. stoljeća prije Krista. Prema Bulfinchovoj definiciji „grifon je čudovište s tijelom lava, glavom i krilima orla, te leđima prekrivenim perjem«. U brončanom su dobu ove mitološke zvijeri bile simbolom odanosti, božanskih glasnika, čuvara i zaštitnika mrtvih. U etruščanskoj se umjetnosti pojava grifona mijenja tijekom razdoblja, iako prevladava uloga grifona kao grabežljivca. Razvoj je simbolike motiva nastavljen u rimskoj umjetnosti, a bio je vezan uz ulogu *psychopompos* careva, dok kao arhitektonski ukras dobiva ulogu skrbnika i duhovnog zaštitnika. Legenda poznata među kršćanskim vjernicima govori o grifonima koji su vodili Aleksandra Velikog nebom kako bi mogao vidjeti svoje prostrano carstvo. Vizualni i pisani dokazi njegova nebeskog putovanja vidljivi su u bizantskoj umjetnosti od 9. do konca 13. stoljeća, a ovaj je prikaz shvaćen kao poruka božanskog spasenja koje je omogućeno svakom čovjeku. Na Zapadu je Aleksandrovo uznesenje imalo negativne konotacije jer je naglašavalo alegoriju ponosa, izjednačenu s Luciferovim pokušajem da se domogne Božjeg prijestolja. Također, postoji još jedan često oslikavani prikaz grifona koji jedu plodove s drva života ili piju iz tajanstvene čaše koja nalikuje kaležu. Ovaj se prikaz često nalazi na fasadama crkava, te stoga ima simboličnu ulogu zaštite i otklanjanja zla.

Prijevod s engleskoga: Andrea Vojvodić